

Emigraria

De derde editie van Emigraria vindt op 29 en 30 januari plaats in de IJsselhallen in Zwolle. Via deze special informeren we u alvast over de volgende onderwerpen: waarheen emigreren de meeste Nederlandse melkveehouders en hoe aantrekkelijk zijn de toetredende EU-landen als emigratie-oord?

Van Canada tot Nieuw-Zeeland wagen Nederlandse emigranten hun kans. De ruimte en de goedkopere productiefactoren van andere gebieden trekken jaarlijks ongeveer driehonderd agrariërs aan. Met de bestemmingen Canada, Denemarken en Duitsland op kop, zoeken vooral de melkveehouders andere en betere oorden op.

Al jaren trekken Nederlandse veehouders weg uit hun geboorteland om op andere grond hun geluk te beproeven. Waar de afgelopen tien jaar het aantal emigranten varieerde tussen de 375 en 500, werd dit cijfer in 2002 met 250 een heel stuk lager ingeschat. Reden voor de afname is onder meer de verminderde verkoop van landbouwbedrijven en de stilliggende handel door MKZ. Voor het komende jaar wordt opnieuw een stijging verwacht. 'Gemiddeld kun je stellen dat op jaarbasis ongeveer 300 Nederlandse boeren emigreren', stelt Kees Jan Wolswinkel, wetenschappelijk onderzoeker aan het LEI in Den Haag, die zelf nauw betrokken was bij een studie rond het emigratiegedrag van Nederlandse agrariërs. Opvallend is dat onder de Nederlandse emigranten het vooral de melkveehouders zijn die de weg naar het buitenland vinden: maar liefst 60 tot 70 procent van de emigrerende agrariërs is melkveehouder. Daarnaast vertrekken 10 tot 15 procent akkerbouwers, 6 tot 8 procent varkenshouders en 7 tot 8 procent tuinbouwers naar andere landen.

Waarom weg?

'De motieven voor het uitwijken van de agrariërs zijn vaak sterk uiteenlopend', vertelt Wolswinkel. 'Meestal zien de ondernemers in het buitenland grotere kansen voor de ontwikkeling van hun bedrijf. Daarbij spelen de lagere kostprijzen van de productiefactoren grond, gebouwen en arbeid en, voor zover aan de orde, van productierechten een niet te miskennen rol. Daarnaast kunnen kostprijsverhogende regelgeving en betere klimatologische omstandigheden een rol spelen.'

Emigratiebegeleider Jan Ebskamp van Agriteam somt naast de economische de sociale factoren op: 'Bij de keuze van de emigratiebestemming speelt de ligging van het land een grote rol. Bij landen als Denemarken

en Duitsland is de afstand gevoelsmatig kleiner. Dat maakt ze extra interessant. Ook bij de Oost-Europese landen speelt dat mee. Daarnaast wordt steeds meer belang gehecht aan de ligging van het bedrijf zelf: zaken als scholen voor de kinderen, winkels, verenigingen, de kerk en vrijetijdsbesteding bepalen mede de keuze.'

'Onder de emigranten kunnen duidelijk twee interessegroepen onderscheiden worden. De ene groep bestaat uit jonge gezinnen, de andere groep is opgebouwd uit studenten of pioniers. Die blijven in het buitenland hangen na een doorreis of een stage. Daarnaast zijn er ook "semigranten", ondernemers die vanuit het bestaande bedrijf een nieuwe vestiging in het buitenland opstarten', vermeldt Ebskamp, die opmerkt dat zelfs binnen Nederland een verschil in emigratiegedrag op te merken valt. 'Slechts een kwart van de emigranten is afkomstig uit het zuidelijke deel van Nederland tegenover drie kwart uit het Noorden. Die lijn kun je ook in zuidelijke lijn over België doortrekken: een Belg verkast nog moeilijker.'

Canada is klassieker

Uit de studie 'Boeren op vreemde bodem' van het LEI blijkt dat Canada tot de koplopers onder de gekozen bestemmingen van Nederlandse melkveehouders behoort. Canada is al jaren in trek als emigratieland. 'De lage kostprijs van water, energie, grond, arbeid en gebouwen maken het land tot een traditionele bestemming voor emigranten', bevestigt Wolswinkel. 'Bovendien kunnen Nederlanders zich gemakkelijk aanpassen aan de Canadese mentaliteit. Nederlandse agrariërs staan bekend om hun snelle integratie in de Canadese samenleving.'

In 2000 verleende de Canadese overheid in totaal 101 immigratievergunningen aan Nederlandse agrariërs en hun gezinnen. Van de verleende vergunningen in

Figuur 1 – Emigratielanden Nederlandse melkveehouders in 'kaart' gebracht

2000 waren er 44 voor ondernemers uit de melkvee-sector, wat betekent dat uiteindelijk 40 tot 50 procent van de emigrerende melkveehouders kiest voor dat land. Of dat ook in de toekomst zo zal blijven, is maar de vraag. Ebskamp: 'Door de ongunstige evolutie van de quotumprijs en de stijgende kostprijs van de productiefactoren zal het aantal Nederlandse emigranten dat die richting uitgaat, de komende jaren vermoedelijk licht afnemen.'

Toch zoeken niet alle ondernemers het zo ver. Nabijgelegen landen als Denemarken en Duitsland komen ook op het voorkeurslijstje van boeren uit de melkvee-sector voor. Met name Denemarken trekt emigranten nog steeds aan. De betere quotaregeling, de lagere grondprijs, de ruimere financieringsmogelijkheden voor jonge boeren en het goede stelsel van onderwijs en gezondheidszorg maken het land interessant voor emigratie. Zo trekken er op jaarbasis enkele tientallen veehouders heen met als gevolg dat tegenwoordig ongeveer vijf procent van de Deense melkveebedrijven in handen is van Nederlandse boeren. Samen staan zij in voor circa tien procent van de totale Deense melkproductie. In de toekomst wordt verwacht dat deze trend zich doorzet en dat elk jaar een vijftigtal Nederlandse veehouders zich in Denemarken vestigt.

Afsluiter van de topdrie is Duitsland, dat net zoals Denemarken aantrekkelijk is voor agrarisch ondernemerschap. De belangstelling voor de vestiging van een bedrijf in Duitsland is de laatste jaren eerder toegenomen. Zo vertrekken elk jaar enkele tientallen veehouders in die richting. Toch kan een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen het westen en het oosten van Duitsland. In het oosten van Duitsland

Tabel 1 – Bestemming van melkveehouders bij emigratie, in percentage

land	percentage
Canada	40 à 50
Denemarken	10 à 15
Duitsland	10
Frankrijk	8 à 10
Verenigde Staten	5 à 10
Polen	5
Portugal	3 à 5
Australië	2
Nieuw-Zeeland	1 à 2
Brazilië	1 à 2

hebben zich in de afgelopen tien jaar ongeveer 300 Nederlandse boeren gevestigd. De stroom van emigrerende Nederlandse boeren naar dit deel van Duitsland lijkt inmiddels wat te stabiliseren. De belangstelling is er nog, maar omdat de bestaande bedrijven willen uitbreiden zijn er niet zoveel mogelijkheden meer voor nieuwe bedrijven. Dat in tegenstelling tot het westen, waar vooral de nabijheid en de geringe taalproblemen de veehouders aantrekken. Toch zijn de perspectieven voor de ontwikkeling van de landbouw beter voor het oosten dan voor het westen van Duitsland. Tegenwoordig zijn alle ogen op de Oost-Europese landen gericht. Waarschijnlijk kunnen zij de vaste volgorde van de belangrijkste emigratiebestemmingen in de toekomst doorbreken.

Annelies Debergh

Jaarlijks emigreren 300 Nederlandse agrariërs naar nieuwe gebieden met nieuwe mogelijkheden

Canada voornaamste bestemming